

Sedasyon hakkında

Bu broşür sedasyonun ne olduğunu, nasıl çalıştığını ve ne zaman ihtiyacınız olabileceğini açıklar. Ayrıca sedasyon kullanmanın yararları ve riskleri ile nasıl bir his olabileceğini de anlatır.

Daha da önemlisi, sedasyondan sonra bakımınız için neye ihtiyacınız olacağını size söyler.

Birlikte çalışan hastalar, hasta temsilcileri ve anestezi uzmanları tarafından yazılmıştır.

Sedasyon, bir prosedür sırasında daha rahat hissetmenize yardımcı olmak için ilaçların verilmesidir. İlaçlar (yatıştırıcılar) genellikle damarınıza verilir intravenöz veya IV), ancak bazen ağızdan (oral) veya yüz maskesi yoluyla da verilebilir.

Sedasyon uzmanı sedasyonunuzu uygulayan sağlık uzmanına verilen isimdir. Ameliyathanede, bu kişi genellikle anestezi doktorudur. Hastanedeki diğer yerlerde veya hastane dışındaki kliniklerde, bu kişi bir doktor veya eğitimli başka bir sağlık uzmanı olabilir.

Üç farklı intravenöz sedasyon seviyesi vardır. Bunlara 'minimal', 'orta' (bazen bilinçli sedasyon da denir) ve 'derin' sedasyon denir. Bununla birlikte, seviyeler kesin değildir ve hastanın kullanılan ilaca ne kadar duyarlı olduğuna bağlıdır.

Sedasyon ve genel anestezi arasındaki farklar nelerdir?

Sedasyon ve genel anestezi arasındaki temel farklar şunlardır:

- bilinç düzeyiniz
- nefesinizi desteklemeye yardımcı olacak ekipman ihtiyacı
- olası yan etkiler.

Minimal ve orta düzeyde sedasyon ile kendinizi rahat, uykulu ve rahatlamış hissedersiniz. Bazen uykuya dalabilirsiniz, ancak uyanmak kolay olacaktır.

Genel anestezi ile işlem sırasında tamamen habersiz ve bilinçsiz olursunuz.

İkisi arasında derin sedasyon vardır.

Minimal sedasyon (anksiyoliz)	Orta derecede sedasyon (bilinçli sedasyon)	Derin sedasyon
Az miktarda yatıştırıcı ilaç alacaksınız.	Biraz daha yatıştırıcı olacaksınız	Daha yüksek dozda bir veya daha fazla yatıştırıcı ilaca sahip olacaksınız.
Etrafınızda olup bitenler karşısında kendinizi rahatlamış ve daha az endişeli hissedeceksiniz	Kendinizi çok rahatlamış ve uykulu hissedeceksiniz.	Tedaviniz süresince çoğunlukla uyuyacaksınız
Uyanık olacaksınız ve normal konuşabileceksiniz	Uykunuz gelecek ama normal konuşabilir ve istenirse basit talimatları uygulayabilirsiniz.	Tedavinizin süresince çoğunlukla uyuyacaksınız ve konuşmanız pek mümkün olmayacaktır.
Muhtemelen tedavini gördüğünüzü hatırlıyorsunuz ancak tüm detayları hatırlamıyorsunuz.	Tedavinizin bazı bölümlerini hatırlayabilirsiniz.	Tedavinizin çoğunu hatırlamanız olası değildir – sedasyon seviyesi gerektiği gibi ayarlanacaktır.
Minimal sedasyon nefesinizi etkilememelidir	Orta derecede sedasyon nefesinizi etkilememelidir	Nefesiniz yavaşlayabilir. Sedasyon uzmanınız izleyecek ve gerekirse yardımcı olacaktır. Birleşik Krallık'ta derin sedasyon, anestezi doktorunun eğitim ve becerisine sahip personel tarafından uygulanmalıdır.

Oral sedasyon nedir?

Genel anesteziye önce çok endişeliyseniz, yatıştırıcı bir tablet (örneğin diazepam) almak bazen sizi rahatlatmak için yararlı olabilir, ancak genellikle bir işlem sırasında sizi rahatlatmak için tek başına yeterli değildir. İşe yaraması zaman alır ve doz kişiden kişiye değişir.

Sizinle ilgilenecek ekiple anlaşmanız olmadığı sürece, hastaneye gelmeden önce doktorunuzdan oral sakinleştirici reçete yazmasını istememelisiniz, aksi takdirde tedavinizin devam etmesi mümkün olmayabilir.

Ameliyatınızın ve prosedürün yararlarını ve zarar risklerini konuşmak için doktorunuzla görüştüğünüzde net bir şekilde düşünebilmeniz önemlidir. Daha sonra operasyon veya prosedürü kabul ettiğinizi belirtmek için bir form imzalamanız gerekecektir.

İntravenöz sedasyon nedir?

İntravenöz sedasyon, genellikle kolunuzdaki veya elinizdeki bir damara yerleştirilen küçük bir plastik tüp (kanül olarak da adlandırılır) kullanılarak sizi rahatlatmak için bir yatıştırıcının kan dolaşımınıza enjekte edilmesidir.

Sedasyon uzmanları, doğru miktarda yatıştırıcı vermek ve herhangi bir yan etkiyi yönetmek için eğitilmiştir. Sedasyon uzmanınız tedaviniz boyunca yanınızda kalacak ve solunum ve oksijen seviyenizi izleyecektir.

İntravenöz sedasyon altında hangi tedaviler yapılabilir?

Birçok küçük tedavi ve inceleme, genellikle lokal anestezi ile birlikte intravenöz sedasyon ile yapılabilir. Birkaç örnek şunları içerir:

- cilt veya meme biyopsileri
- kırık kemiklerde küçük onarım
- cilt, el veya ayak için küçük cerrahi
- mide (endoskopi), akciğer (bronkoskopi), kolon (kolonoskopi), veya mesane (sistoskopi), ile ilgili sorunların teşhisine yardımcı olan prosedürler
- diş çekimi veya diğer diş tedavileri
- katarakt gibi göz operasyonları.
- kozmetik cerrahi

Bazı daha kapsamlı tedaviler sedasyon ve lokal anestezi altında da yapılabilir.

Diş ameliyatlarında ve kozmetik kliniklerinde sedasyon

Sedasyon altında yapılan tedaviler genellikle hastanede yapılır. Ancak diş tedavisi için sedasyon bir diş cerrahisi veya uzman bir diş kliniğinde de sağlanabilir. Kozmetik cerrahi için sedasyon bir klinikte yapılabilir. Güvenli bakımınız için standartlar aynı kalır. Sedasyon uzmanınız, diş hekiminiz veya kozmetik cerrahınız uygun sedasyon türlerini sizinle görüşecektir – yetişkinler ve çocuklar için diş tedavisi için farklı sedasyon türleri mevcuttur. Tedaviniz sırasında neler olacağını ve olası riskleri açıklamalıdır. Size verdikleri her türlü tavsiye ve talimatı dikkatli bir şekilde uygulamanız önemlidir.

Tedaviniz için sedasyon bir seçenek ise faydaları nelerdir?

- Sedasyon hızlı çalışır ve doz ayarlanabilir böylece doğru miktarı alırsınız.
- Tedaviniz sırasında rahatlamanızı sağlar. Daha sonra tedaviniz hakkında pek bir şey hatırlamayabilirsiniz.
- Bazı işlemlerde, genel anestezi yerine sedasyon uygulanması mümkündür, bu da bazı tıbbi sorunları olan hastalarda yardımcı olabilir.
- Genellikle genel anesteziden daha az yan etkisi vardır.
- İyileşme genel anesteziden daha hızlıdır, bu nedenle kendinizi iyi hissediyorsanız genellikle tedavinizden bir veya iki saat sonra eve gidebilirsiniz.

Sedasyon yerine alternatifler nelerdir?

- **Genel anestezi:** boyunca tamamen bilinçsiz olacaksınız ve prosedürü hatırlamayacaksınız.
- **Sedasyonsuz lokal anestezi:** tedaviniz sırasında tamamen uyanık olacaksınız, ancak rahat olacaksınız. Prosedürü görmenizi engellemek için bir ekran yerleştirilebilir.

Sedasyon yapıp yapamayacağıma kim karar veriyor?

İşleminiz için sedasyon seçeneğinin olup olmadığını değerlendirme sırasında doktorunuz veya hemşirenizle görüşebilirsiniz. Teklif edilmediyse de bu uygulamayı her zaman talep edebilirsiniz.

Mevcut tıbbi durumlardan daha yüksek risk altındaysanız, doktorlarınız seçenekleri sizinle görüşecektir. Daha sonra sizin için en iyi seçeneği birlikte kararlaştırabilirsiniz.

Sedasyonlu bir işleme hazırlanmak için ne yapabilirim?

- Baktığınız kişiler varsa, örneğin çocuklar veya yaşlılar, prosedürden sonraki güne kadar başka birinin onlara bakmasını planlamanız gerekecektir.
- Tercihen imkanı olan bir yetişkinin sizi araba veya taksi ile eve götürmesi gerekecektir – sedasyondan sonra toplu taşıma araçlarını kullanmanız önerilmez. Sedasyonun etkileri 24 saate kadar sürebileceğinden, size bakmak için bir gece kalmaları gerekir.
- Solunum cihazları ve düzenli olarak aldığınız reçetesiz satılan ilaçlar da dahil olmak üzere tüm ilaçlarınızı yanınıza alın.
- Bir hastalığınız veya soğuk algınlığınız varsa, ya da hamileyseniz, sedasyon yaptırmak güvenli olmayabileceğinden lütfen hastaneniz veya kliniğinizle iletişime geçin. Tedavinizin yeniden düzenlenmesi gerekebilir.
- Emziriyorsanız, işlemin yapılacağı gün doktorunuza bildirin.
- Hastaneye veya kliniğe gelmeden önce tırnak cilası ve takılar dahil tüm makyajı çıkarın. Bir alyans takabilirsiniz.
- Sizi rahat ve sıcak tutmak için sabahlık veya polar gibi bol giysiler getirin. Kolay giyilen düz ayakkabılar giyin.

Tedavimden önce yiyip içebilir miyim?

Klinik veya hastane size yemeyi ve içmeyi ne zaman bırakmanız gerektiği de dahil olmak üzere kesin talimatlar verecektir.

Orta ve derin sedasyon, için tedavinizden altı saat önce yemek yemeyi bırakmalısınız, ancak tedavinizden iki saat öncesine kadar normal miktarda 'berrak sıvı' içebilirsiniz. Berrak sıvılar arasında su, seyreltilmiş meyve suyu (parçacık içermeyen) ve siyah çay veya kahve bulunur.

Bundan daha uzun süre yemek yemeyi veya içmeyi bırakmayın.

Minimal sedasyon için, genellikle oruç tutmak gerekli değildir, ancak hastanenizle tam talimatları netleştirmeniz önem taşır.

Diyabetiniz varsa, diyabetik ilacınızı ne zaman almanız ve yemek yemeyi bırakmanız gerektiği konusunda özel talimatları sormalısınız.

Tedavimin olduđu gün ne olacak?

Genellikle bir ameliyat önlüğü giyerseniz. İşlem odasına gittiğinizde, sedasyon uzmanınız size bazı izleme ekipmanları bağlayacaktır. Kullanılan ekipman genellikle şunları içerecektir:

- kolunuzda bir tansiyon manşonu
- kalp ritminizi kaydetmek için göğsün üst kısmına yapıştırılan çıkartmalar
- oksijen seviyenizi ölçmek için parmağınızda bir mandal
- soluduğunuz karbondioksit miktarını ölçen ince plastik bir tüp. Bu genellikle bir oksijen maskesine takılır.

İntravenöz sedasyon nasıl verilir?

- Sedasyon kolunuzdaki veya elinizin arkasındaki bir damara konulan bir damlalık (kanül) ile verilir. İşlem sırasında ihtiyacınız olursa daha fazla sakinleştirici verilebilir. Derin sedasyonda, genellikle damarınıza sürekli olarak bir ilaç verilir.
- Burnunuzun hemen içine oturan plastik bir tüpten veya bir yüz maskesinden soluyabileceğiniz ekstra oksijen olacak.

Sedasyon nasıl bir duygu?

Bu, verilen ilacın miktarına bağlı olarak kişiden kişiye göre değişir. Derin sedasyonda uykuda olacaksınız ancak hafif ve orta derecede sedasyonda genellikle hoş bir şekilde rahatlamış hissedersiniz.

Bazı hastalara bunun nasıl bir his olduğunu sorduğumuzda bazı cevaplar şöyle oldu:

'Kendimi sarhoş ve rüyada gibi hissettim.'

'Bütün bunlar sırasında uyanık olduğumu sanıyordum ama bir saat sonra birdenbire dalıp gitmiş olmalıyım.'

'Gerçekten rahatlamış ve mutlu hissettim.'

'Garipti - etrafımda olup bitenlerden çok kopuk hissettim.'

İşlemden sonra eve gitmek

- Hafif veya orta derecede sedasyon varsa, genellikle tedavinizden bir veya iki saat sonra eve gidebilirsiniz.
- Derin sedasyon uygulandıysa, iyileşmeniz genellikle iki saat veya daha uzun sürer. Ne zaman eve gidebileceğiniz, prosedürün kendisinden toparlanmanızın ne kadar süreceğine de bağlı olabilir.
- Daha önce belirtildiği gibi, imkanı olan bir yetişkinin sizi araba veya taksi ile (tercihen toplu taşıma ile değil) eve götürmesi ve bir gece boyunca sizinle kalması gerekecektir. Tedavi sonrası yanınızda olacak birini ayarlamadıysanız, bir gece hastanede kalmanız veya tedavinizin ertelenmesi gerekebilir.
- Sedasyon ayakta durmanızı güçleştirebilir. Lütfen merdivenleri kullanırken dikkatli olun ve dengesiz hissediyorsanız yanınızda biri bulunsun.
- Tedavinizden sonraki 24 saate kadar karar verme ve muhakeme beceriniz etkilenebilir, bu nedenle bu süre boyunca önemli kararlar vermemelisiniz. Sosyal medyada/kamuya açık forumlar da paylaşım yapmaktan kaçınmalısınız.

- İlaçların vücudunuzdan çıkması 24 saat sürebileceği için bu süre boyunca işe dönmemel, bakmakla yükümlü olduğunuz kişilere bakmamalı, araç kullanmamalı, yemek pişirmemel veya herhangi bir makine çalıştırmamalısınız.
- İşlemden sonraki 24 saat boyunca alkol veya uyku hapi almamalısınız.
- Doktorunuz evde uygulanacak sonraki tedaviler hakkında yazılı talimatlar verecektir.
- Hastane, evde kendinizi iyi hissetmiyorsanız aramanız için size bir irtibat telefon numarası verecektir.
- İşlemden sonra endişeleniyorsanız, kendinizi iyi hissetmiyorsanız veya hastane iletişim numarasını bulamıyorsanız, aile hekiminizi arayabilir, 111'i arayabilir veya gerekirse imkanı olan bir yetişkinle yerel kaza ve acil servisinize başvurabilirsiniz.

Yan etkiler, komplikasyonlar ve riskler

Modern sedasyonda ciddi problemler nadiren görülür. Risk tamamen ortadan kaldırılamaz, ancak modern ilaçlar, ekipman ve eğitim sedasyonu son yıllarda çok daha güvenli bir işlem haline getirmiştir.

Sedasyon uzmanları, özetlenen tüm risklerden kaçınmak için büyük özen gösterirler. Bu riskler ve bunlardan kaçınmak için yaptıkları hakkında size daha detaylı bilgilendirme yapabilirler.

Kelimeleri ve sayıları yorumlama kişiden kişiye farklılık gösterir. Aşağıdaki ölçek yardımcı olması için verilmiştir.

Akademi web sitesindeki hasta bilgilendirme sayfalarından daha fazla bilgi edinebilirsiniz: www.rcoa.ac.uk/patient-information/translations/turkish

Sedasyon sırasında karşılaşılabileceğiniz riskler

- Solunum hızınız yavaşlayabilir. Bu özellikle derin sedasyonda sık rastlanır ancak her sedasyon kullanımında söz konusu bir risktir. Sedasyon uzmanı sizi izleme konusunda donanımlıdır ve gerekirse solunumunuza yardımcı olabilir.
- Kan basıncınızın az miktarda düşmesi yaygındır, ancak sedasyon uzmanı bunu tedavi etme konusunda eğitimlidir.
- Kanülün yerleştirildiği yerde bir miktar morarma olması oldukça sık görülür.
- Nadir de olsa bulantı veya kusma yaşayabilirsiniz.
- Midenizdeki yiyeceklerin ciğerlerinize kaçması riski az da olsa vardır. Bu riski son derece azaltmak için yeme ve içmeye talimatlarına uymanız önemlidir.
- Sedasyon ilaçlarına karşı herhangi bir alerjik reaksiyon çok nadir görülür.

Sedasyondan sonra karşılaşılabileceğiniz riskler

- Ayaktayken uykulu ve daha dengesiz hissetmek çok yaygındır. Özellikle yaşlıysanız, daha yüksek düşme riski ile karşılaşabilirsiniz.
- Sedasyonun karar verme yetinizi ve hafızanızı 24 saate kadar etkileyebilmesi yaygın görülür.

Sedasyonunuz hakkında sormak isteyebileceğiniz sorular

- 1 Sedasyonumu kim uygulayacak?
- 2 Ne tür bir sedasyon benim için ve uygulanmakta olan işlem için en iyisidir?
- 3 Benim için özel bir risk mevcut mu?
- 4 İşlemimden önce yemeyi ve içmeyi ne zaman bırakmalıyım?
- 5 Götürülmek üzere ne zaman hazır olmalıyım?

İlave kaynaklar

- Genel anestezi veya sedasyon alan kişilerin bakımı (www.rcoa.ac.uk/patient-information/translations/turkish).
- Academy of Medical Royal Colleges. Tıbbi İşlemlerde Güvenli Sedasyon Uygulaması: Güncelleme. AoMRC, 2021 (<https://bit.ly/3wEoHGy>).
- Academy of Medical Royal Colleges. Tıbbi İşlemlerde Güvenli Sedasyon Uygulaması: Standartlar ve Kılavuz. AoMRC, 2013 (<http://bit.ly/301nda8>).
- Diş Hekimliğinde Sedasyon için Üniversitelerarası Danışma Komitesi. *Diş Bakımının Sağlanmasında Bilinçli Sedasyon Standartları*. RCS, 2020 (<https://bit.ly/3vz0YWP>).
- Anestezi alma veya anestezi işlemi ile ilişkili belirli riskler hakkındaki broşürleri Akademi web sitesinde bulabilirsiniz: www.rcoa.ac.uk/patient-information/translations/turkish

Bu broşürde yer alan bilgilerin doğru ve güncel olması için çok çalışıyoruz fakat bunu garanti etmiyoruz. Bu genel bilgilerin sorabileceğiniz tüm soruları ve sizin için önemli olabilecek her sorunu kapsamasını beklemiyoruz. Bu broşürü kılavuz olarak kullanabilirsiniz ancak anestezi hakkındaki tercihlerinizi ve endişelerinizi tıbbi ekibinizle görüşmelisiniz. Bu broşür tek başına tavsiye olarak değerlendirilmemelidir. Ticaret ya da kar amacıyla kullanılamaz. Sorumluluk reddinin tamamı için buraya tıklayın (www.rcoa.ac.uk/patient-information/translations/turkish).

Çevirilerin tamamı Translators Without Borders çevirmenleri tarafından sağlanmaktadır. Çevirileri olabildiğince hatasız hale getirmek amacıyla çevirilerin kalitesi kontrol edilmektedir, fakat bazı bilgilerin hatalı olma ve yanlış yorumlanma riski vardır.

Bize görüşlerinizi bildirin

Görüşlerinizi bu broşürü geliştirmede kullanırız.

Yorum ve önerilerinizi lütfen patientinformation@rcoa.ac.uk e-posta adresine gönderin

Royal College of Anaesthetists

Churchill House, 35 Red Lion Square, London WC1R 4SG
020 7092 1500

www.rcoa.ac.uk

İkinci Baskı, Haziran 2021

Bu broşür, yayın tarihinden sonraki üç yıl içerisinde gözden geçirilecektir.

© 2021 Royal College of Anaesthetists

Bu broşür, hasta bilgilendirme materyalleri üretmek amacıyla kopyalanabilir. Lütfen bu orijinal kaynaktan alıntı yapın. Bu broşürün bir bölümünü başka bir yayında kullanmak isterseniz uygun kaynak gösterilmeli ve logolar, marka ile resimler kaldırılmalıdır. Daha fazla bilgi için lütfen bizimle iletişime geçin.